

Samhällsorienterande ämnen för grundlärare med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6

Social Studies for Teachers Working in Upper Primary School

30 högskolepoäng

30 credits

Ladokkod: 114650

Version: 5.0

Fastställt av: Utskottet för utbildningar inom pedagogik och lärande 2017-04-11

Gäller från: HT 2017

Nivå: Grundnivå

Huvudområde (successiv fördjupning): Utbildningsvetenskap: SO-ämnen och barns lärande (G1N)

Utbildningsområde: Undervisning 80%, Verksamhetsförlagd utbildning 20%

Ämnesgrupp: Utbildningsvetenskap teoretiska ämnen

Förkunskapskrav: Godkänt resultat i termin 1 och 2 samt godkänt resultat från all VFU i tidigare terminer inom ramen för Grundlärarutbildning med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6, 240 hp

Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

Innehåll

I kursen ges studenterna förutsättningar för att kunna undervisa i de samhällsorienterade ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap för elever i 4-6. Ämnet behandlar också, inom ramen för de olika samhällsorienterade ämnena, människors identitetskonstruktion, förhållande till sin och andras sexualitet samt samlevnad. Dessutom inkluderas i kursen vissa tematiska fördjupningar som relevans för undervisning i de samhällsorienterade ämnena, nämligen digital kompetens i undervisning, estetiska lärprocesser, bedömning och pedagogisk dokumentation samt undervisning av nyanlända. De i kursen ingående fältdagarna används till observation av undervisning, till egen undervisning, samt till samtal med elever om samhällsorienterade ämnesbegrepp och med lärare om bedömning och betygssättning. Genom hela kursen löper även ett hållbarhetsperspektiv.

Kursen är indelad i fyra delkurser om vardera 7,5 hp:

Delkurs 1: Geografi, 7,5 hp

Geografi handlar om jorden och människan i samspel genom historia och nutid, om globala ekosystem och befolkningsutveckling. Delkursen lägger fokus på det ämnesmässiga studiet av geografi och på geografididaktisk forskning och praktik. I delkursen ges även en tematisk fördjupning om digital kompetens i undervisning för grundskolans år 4-6.

Delkurs 2: Historia, 7,5 hp

Historievetenskap har sin utgångspunkt i människans historia från forntid fram till nutid, och utgår ifrån olika tolkande perspektiv på historia och bruket av historia. Delkursen lägger fokus på det ämnesmässiga studiet av historievetenskap och på historiedidaktisk forskning och praktik. I delkursen ges även en tematisk fördjupning om estetiska lärprocesser i undervisning för grundskolans år 4-6.

Delkurs 3: Samhällskunskap, 7,5 hp

Samhällskunskap består dels av samhällsvetenskapen med dess fokus på människan som social varelse inom ramen för organiserade samhällen, dels statskunskap där tyngdpunkten ligger på politik och styrning av mänskliga samhällen. Delkursen lägger fokus på det ämnesmässiga studiet av samhällsvetenskap och statsvetenskap, och på samhällskunskapsdidaktisk forskning och praktik. I delkursen ges även en tematisk fördjupning om pedagogisk dokumentation och bedömning för grundskolans år 4-6 med särskilt hänseende på år betyg i år 6.

Delkurs 4: Religionskunskap, 7,5 hp

Religionskunskap behandlar människans förståelse av sig själv, sina medmänniskor och sin omgivning i relation till kosmologi, livsfrågor och etik. Delkursen lägger fokus på det ämnesmässiga studiet av religionsvetenskap med etik och på

religionsdidaktisk och etikedidaktisk forskning och praktik. I delkursen ges även en tematisk fördjupning om undervisning av nyanlända i de samhällsorienterade ämnena för grundskolans år 4-6.

Mål

Efter avslutad kurs ska studenten kunna, med avseende på,

Delkurs 1: Geografi, 7,5 hp

1. Kunskap och förståelse

- 1.1 beskriva och förklara centrala drag och begrepp i aktuell forskning inom geografi
- 1.2 ge exempel på och såväl använda generell ämnesdidaktisk kompetens i geografi, som beskriva aktuell forskning i geografididaktik
- 1.3 identifiera frågeställningar i geografi kring hur förutsättningar skapas för hållbarhet; miljömässigt, socialt och ekonomiskt
- 1.4 beskriva och ge exempel på hur digitala verktyg kan användas didaktiskt inom samhällsorienterad undervisning

2. Färdighet och förmåga

- 2.1 använda centrala begrepp inom geografi och tillämpa dessa vid analys av historiska och samtida skeenden
- 2.2 förbereda och kritiskt bearbeta en lektionsplanering för geografiundervisning
- 2.3 kritiskt reflektera och problematisera kring fenomenet hållbar utveckling ur ett geografiskt perspektiv
- 2.4 genomföra lektionsmoment inom ramen för digitala verktyg

3. Värderingsförmåga och förhållningssätt

- 3.1 identifiera och värdera grad av vetenskaplighet i texter om geografi i syfte att ha ett vetenskapligt förhållningssätt till information om nya rön inom ämnet
- 3.2 motivera olika geografididaktiska modeller i relation till elevens måluppfyllelse
- 3.3 reflektera och problematisera kring geografiundervisningen och lärarrollen utifrån förhållningssättet hållbar utveckling
- 3.4 sammanfatta konsekvenser av elevers tillgänglighet eller brist på tillgänglighet till digitala verktyg ur ett demokratiperspektiv samt visa på förslag på hur denna skillnad kan motverkas i skolans undervisning

Delkurs 2: Historia, 7,5 hp

1. Kunskap och förståelse

- 1.1 beskriva och förklara centrala drag och begrepp i aktuell forskning inom historievetenskap
- 1.2 ge exempel på och såväl använda generell ämnesdidaktisk kompetens i historia, som beskriva aktuell forskning i historiedidaktik
- 1.3 identifiera frågeställningar i historia kring hur förutsättningar skapas för hållbarhet; miljömässigt, socialt och ekonomiskt
- 1.4 beskriva och ge exempel på hur estetiska lärprocesser kan användas didaktiskt inom samhällsorienterad undervisning

2. Färdighet och förmåga

- 2.1 använda centrala begrepp inom historievetenskap och tillämpa dessa vid analys av historiska och samtida skeenden
- 2.2 förbereda och kritiskt bearbeta en lektionsplanering för historieundervisning
- 2.3 kritiskt reflektera och problematisera kring fenomenet hållbar utveckling ur ett historievetenskapligt perspektiv
- 2.4 genomföra lektionsmoment inom ramen för estetiska lärprocesser

3. Värderingsförmåga och förhållningssätt

- 3.1 identifiera och värdera grad av vetenskaplighet i historietexter i syfte att ha ett vetenskapligt förhållningssätt till information om nya rön inom ämnet
- 3.2 motivera olika historiedidaktiska modeller i relation till elevens måluppfyllelse
- 3.3 reflektera och problematisera kring historieundervisningen och lärarrollen utifrån förhållningssättet hållbar utveckling
- 3.4 sammanfatta hur elevers olika estetiska kompetenser kan tas tillvara och stimuleras samhällsorienterad undervisning

Delkurs 3: Samhällskunskap, 7,5 hp

1. Kunskap och förståelse

- 1.1 beskriva och förklara centrala drag och begrepp i aktuell forskning inom samhällsvetenskap och statsvetenskap
- 1.2 ge exempel på och såväl använda generell ämnesdidaktisk kompetens i samhällskunskap, som beskriva aktuell forskning i samhällskunskapsdidaktik
- 1.3 identifiera frågeställningar i samhällsvetenskap och statsvetenskap kring hur förutsättningar skapas för hållbarhet; miljömässigt, socialt och ekonomiskt
- 1.4 beskriva och ge exempel på hur pedagogisk dokumentation insamlas och utgör underlag för likvärdig bedömning inom samhällsorienterad undervisning

2. Färdighet och förmåga

- 2.1 använda centrala begrepp inom samhällsvetenskap och statsvetenskap och tillämpa dessa vid analys av historiska och samtida skeenden
- 2.2 förbereda och kritiskt bearbeta en lektionsplanering för samhällskunskapsundervisning

2.3 kritiskt reflektera och problematisera kring fenomenet hållbar utveckling ur dels ett samhällsvetenskapligt, dels ett statsvetenskapligt perspektiv

2.4 genomföra lektionsmoment där pedagogisk dokumentation insamlas och utgör grund för en bedömning

3. Värderingsförmåga och förhållningssätt

3.1 identifiera och värdera grad av vetenskaplighet i texter om samhällsfrågor i syfte att ha ett vetenskapligt förhållningssätt till information om nya rön inom ämnena samhällsvetenskap och statsvetenskap

3.2 motivera olika samhällskunskapsdidaktiska modeller i relation till elevens måluppfyllelse

3.3 reflektera och problematisera kring samhällskunskapsundervisningen och lärarrollen utifrån förhållningssättet hållbar utveckling

3.4 sammanfatta några risker och föreslå relevanta motåtgärder i samband med insamling av pedagogisk dokumentation och bedömning i relation till diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder

Delkurs 4: Religionskunskap, 7,5 hp

1. Kunskap och förståelse

1.1 beskriva och förklara centrala drag och begrepp i aktuell forskning inom religionsvetenskap och etik

1.2 ge exempel på och såväl använda generell ämnesdidaktisk kompetens i religionsvetenskap och etik, som beskriva aktuell forskning i religionsdidaktik och etikdidaktik

1.3 identifiera frågeställningar i religionsvetenskap och etik kring hur förutsättningar skapas för hållbarhet; miljömässigt, socialt och ekonomiskt

1.4 beskriva och ge exempel på hur samhällsorienterad undervisning kan bedrivas för nyanlända

2. Färdighet och förmåga

2.1 använda centrala begrepp inom religionsvetenskap och etik och tillämpa dessa vid analys av historiska och samtida skeenden

2.2 förbereda och kritiskt bearbeta en lektionsplanering för religionskunskapsundervisning

2.3 kritiskt reflektera och problematisera kring fenomenet hållbar utveckling ur dels ett religionsvetenskapligt, dels ett etiskt perspektiv

2.4 genomföra lektionsmoment för nyanlända elever inom ramen för något av de samhällsorienterade ämnena

3. Värderingsförmåga och förhållningssätt

3.1 identifiera och värdera grad av vetenskaplighet i texter om religion och etik i syfte att ha ett vetenskapligt förhållningssätt till information om nya rön inom ämnena religionsvetenskap och etik

3.2 motivera olika religionsdidaktiska modeller i relation till elevens måluppfyllelse

3.3 reflektera och problematisera kring religionskunskapsundervisningen och lärarrollen utifrån förhållningssättet hållbar utveckling

3.4 sammanfatta hur nyanlända elevers olika erfarenheter kan tas tillvara i samhällsorienterad undervisning, samt hur nyanlända elevers olika grad av tidigare skolgång påverkar lärarens förhållningssätt till den enskilde eleven

Undervisningsformer

Undervisningen i kursen består av

- föreläsningar
- workshops
- seminarier
- verksamhetsförlagd utbildning i form av fem (5) fältdagar
- studiegruppsarbete

Undervisningen bedrivs på svenska, men undervisning på engelska kan förekomma.

Examinationsformer

Kursen, som består av fyra delkurser, examineras genom följande examinationsmoment:

Delkurs 1: Geografi, 7,5 hp

(TE02) Delkurs 1: Geografi

Individuell datorskriven tentamen

Lärandemål: 1.1, 1.3, 2.1, 3.1

Högskolepoäng: 3,0

Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(RE11) Delkurs 1: Geografididaktik

Muntlig redovisning i grupp, skriftlig individuell inlämningsuppgift, verksamhetsförlagd utbildning

Lärandemål: 1.2, 2.2, 2.3, 3.2, 3.3
Högskolepoäng: 3,0
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(IN08) Delkurs 1: Digital kompetens i SO-undervisning

Gruppinlämningsuppgift
Lärandemål: 1.4, 2.4, 3.4
Högskolepoäng: 1,5
Betygsskala: Underkänd eller Godkänd

Delkurs 2: Historia, 7,5 hp

(TE03) Delkurs 2: Historietvetenskap

Individuell datorskriven tentamen
Lärandemål: 1.1, 1.3, 2.1, 3.1
Högskolepoäng: 3,0
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(RE12) Delkurs 2: Historiedidaktik

Muntlig redovisning i grupp, skriftlig individuell inlämningsuppgift, verksamhetsförlagd utbildning
Lärandemål: 1.2, 2.2, 2.3, 3.2, 3.3
Högskolepoäng: 3,0
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(SE01) Delkurs 2: Estetiska läroprocesser i SO-undervisning

Muntligt gruppseminarium
Lärandemål: 1.4, 2.4, 3.4
Högskolepoäng: 1,5
Betygsskala: Underkänd eller Godkänd

Delkurs 3: Samhällskunskap, 7,5 hp

(TE04) Delkurs 3: Samhällskunskap

Individuell datorskriven tentamen
Lärandemål: 1.1, 1.3, 2.1, 3.1
Högskolepoäng: 3,0
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(RE13) Delkurs 3: Samhällskunskapsdidaktik

Muntlig redovisning i grupp, skriftlig individuell inlämningsuppgift, verksamhetsförlagd utbildning
Lärandemål: 1.2, 2.2, 2.3, 3.2, 3.3
Högskolepoäng: 3,0
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(SE02) Delkurs 3: Dokumentation för bedömning i SO-undervisning

Muntligt gruppseminarium
Lärandemål: 1.4, 2.4, 3.4
Högskolepoäng: 1,5
Betygsskala: Underkänd eller Godkänd

Delkurs 4: Religionskunskap

(TE05) Delkurs 4: Religionsvetenskap

Individuell datorskriven tentamen
Lärandemål: 1.1, 1.3, 2.1, 3.1
Högskolepoäng: 3,0
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(RE14) Delkurs 4: Religionsdidaktik

Muntlig redovisning i grupp, skriftlig individuell inlämningsuppgift, verksamhetsförlagd utbildning
Lärandemål: 1.2, 2.2, 2.3, 3.2, 3.3
Högskolepoäng: 3,0
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(SE03) Delkurs 4: SO-undervisning för nyanlända

Muntligt gruppseminarium

Lärandemål: 1.4, 2.4, 3.4

Högskolepoäng: 1,5

Betygsskala: Underkänd eller Godkänd

Studentens rättigheter och skyldigheter vid examination är enligt riktlinjer och regelverk vid Högskolan i Borås.

Kurslitteratur och övriga läromedel

Kurslitteraturen är i huvudsak på svenska men kurslitteratur på engelska, norska och/eller danska kan förekomma.

Andersson, Daniel & Sander, Åke (red.) (2015). *Det mångreligiösa Sverige: Ett landskap i förändring*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur (546 s)

Badersten, Björn & Gustavsson, Jakob (2015). *Vad är statsvetenskap? Om undran inför politiken*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur (172 s)

Barrow, Thomas (red.) (2013). *Mångfald och differentiering*. Lund: Studentlitteratur (270 s)

Bauman, Zygmunt (2013). *På konsumtionsindustrins soptipp: Om ungdomar, utbildning och utstötning*. Zygmunt Bauman i samtal med Riccardo Mazzeo. Göteborg: Daidalos (134 s)

Berggren, Lars & Greiff, Mats (2009). *En svensk historia från vikingatid till nutid*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur (404 s)

Bronäs, Agneta & Runebou, Niclas (2010). *Ämnesdidaktik – en undervisningskonst*. Stockholm: Norstedt (156 s)

Ekendahl, Ingegerd & Sandahl, Johan (2015). *Undervisa i samhällskunskap: En ämnesdidaktisk introduktion*. Stockholm: Liber (186 s)

Franck, Olof & Löfstedt, Malin (2015). *Etikdidaktik: Grundbok om undervisning i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur (183 s)

Franck, Olof, Osbeck, Christina & von Brömssen, Kerstin (red.). *Religioner, livsåskådningar och etik: För lärare årskurs 4–6*. Malmö: Gleerups (296 s)

Hermansson Adler, Magnus (2014). *Historieundervisningens byggstenar: Grundläggande pedagogik och ämnesdidaktik*. Stockholm: Liber (299 s)

Jönsson, Anders & Odenstad, Christina (2014). *Bedömning i SO: För grundskolan*. Malmö: Gleerup (184 s)

Knox, Paul L. & Martston, Sallie A. (2010). *Places and regions in global context*. Upper Saddle River, N.J.: Pearson Education (515 s)

Lahdenperä, Pirjo & Sundgren, Eva (red.) (2016). *Skolans möte med nyanlända*. Stockholm: Liber (245 s)

Lindstrand, Fredrik & Selander, Staffan (red.). *Estetiska lärprocesser: Upplevelser, praktiker och kunskapsformer*. Lund: Studentlitteratur (270 s)

Lindström, Dag (2004). *Forntid i Sverige*. Stockholm: Natur och kultur (132 s)

Lundqvist, Jan, Lundqvist Thomas, Lindström, Maurits, Calner, Mickael & Sivhed, Ulf (2011). *Sveriges geologi från urtid till nutid*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur (628 s)

Löfgren, Ragnhild & Löfgren, Håkan (2017). *Att få sina första betyg. En rapport om elevers berättelser om sina erfarenheter av att få betyg i årskurs 6*. Stockholm: Skolverket (46 s)

Mikkelsen, Rolf & Sætre, Per Jarle (red.) (2015). *Geografididaktikk for klasserommet*. 3 utg. Oslo: Coppelen Damm akademisk (319 s)

Olsson, Maria & Irisdotter Aldenmyr (red.) (2016). *SO-undervisning på mellanstadiet: Forskning och praktik*. Malmö: Gleerups (161 s)

Rönnlund, Maria & Tollefsen, Aina (2015). *Rum: Samhällsvetenskapliga perspektiv*. Stockholm: Liber (206 s)

Sanderoth, Ingrid, Båth, Sten & Werner, Margit (2015). *Plats, identitet, lärande: Närområdesstudier i skolan*. 2 utg. Lund: Studentlitteratur (267 s)

Senström, Hanna (red.) (2009). *Att tolka Bibeln och Koranen: Konflikt och förhandling*. Lund: Studentlitteratur (247 s)

Sofkova, Hashnemi & Spante, Maria (red.) (2016). *Kollaborativ undervisning i digital skolmiljö*. Malmö: Gleerups (135 s)

Stearns, Peter N. (2016). *Childhood in world society*. 3rd ed. New York, N.Y.: Routledge (188 s)

Tillkommer artiklar (ca 100 s)

Ytterligare litteratur kan tillkomma enligt lärares anvisningar.

Studentinflytande och utvärdering

Före kursstart inbjuds studenterna till kursinformationsmöte. Kursen utvärderas i enlighet med gällande riktlinjer för kursvärderingar vid Högskolan i Borås, där studenternas synpunkter ska inhämtas. Kursutvärderingsrapporten publiceras och återkopplas till deltagande och blivande studenter i enlighet med ovan nämnda riktlinjer och ligger till grund för framtida utveckling av kurser och utbildningsprogram. Kursansvarig lärare ansvarar för att utvärdering enligt ovan genomförs.

Övrigt

Kursen ingår som valbar tillvalskurs i Grundlärarutbildning med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6, 240 hp.